

DAIMH Studiedag

Het bestuur van de DAIMH (Dutch Association for Infant Mental Health) nodigt u van harte uit voor haar 19e Studiedag Infant Mental Health (voorheen jaarsymposium)

Klein Kijken: ontwikkeling, observatie en reflectie

vrijdag 4 oktober 2024
Landgoed Groot Kievitsdal, Baarn

‘wat zie je veel als je goed kijkt’

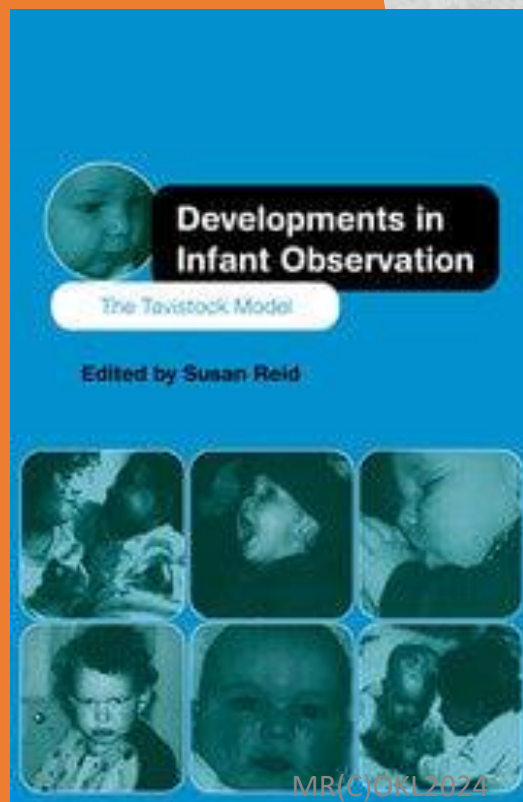
Uitspraak vader tijdens babyobservatie

M.J.Rexwinkel, klinisch psycholoog en IMH specialist DAIMH

Baby observatie

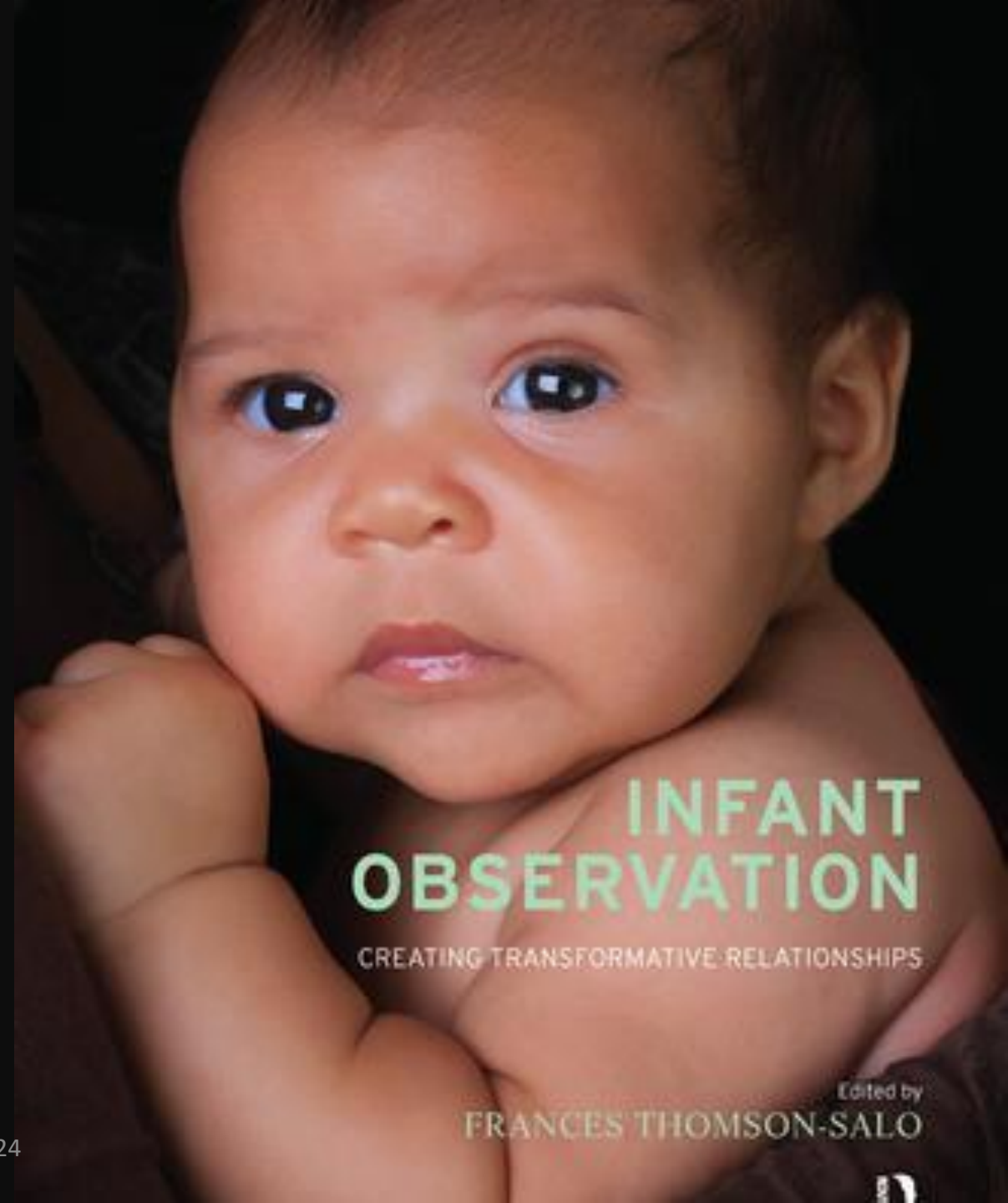

Baby observatie

Start Tavistock 1948 (Bowlby)

- Onderdeel van vele opleidingen
 - Naturalistische observatie
 - Kijken zonder vooroordeel/preconcepten
 - Observeren van lichamelijke mentale en emotionele ontwikkeling
 - Intensiteit van emoties
 - Wachten op betekenis
 - Processing through writing
 - Belang van de seminargroep
-

MR(C)OKL2024

Baby observatie
van essentieel belang in
werken met complexe
en moeilijke gezinnen

Inhoud

- Geschiedenis
- Wat is baby - observatie?
 - Didactische betekenis
 - Klinische Vaardigheid
 - De praktijk
 - Attitude
 - Relatie

Geschiedenis

- 1948 Esther Bick
- Tavistock Institute London
- Duizenden baby's in de context van hun gezin/omgeving geobserveerd

Esrher Bick second skin

- Joodse vluchtelingen die na 1933 naar Groot Britannie vluchtten en zich daar vestigden
- Opleidingsanalyticus Michael Balint
independent groep (Winnicott: holding
envoronment good enough mother)

- Wat ze met de kinderen deden was verschrikkelijk. Baby's schrodden ze en ze wasten ze.
- 's Morgens na het ontbijt zetten ze, ze in stoelen (en bonden ze vast)
- Wacht tot lunchtijd. En ondertussen trokken ze elkaar de haren uit. Het was schokkend

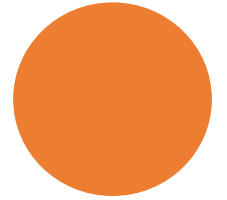
(Sayers, 2000, blz. 138)

- Bowlby hoofd kinderafdeling Tavistock, later Balint
- Bick's introductie van Infant observatieseminars als een integraal onderdeel van die eerste cursus van 1948 lopen parallel met die van Balint
- Ontwikkeling van seminaries voor casusbespreking binnen het Familiebureau
- In 1949 de introductie van huisartsenseminars door Michael Balint
- Een bredere Tavistock interesse in groepsdynamiek geïnitieerd door Wilfred Bion (Bion, 1961)

Stil trauma: chronische emotionele verwaarlozing

- In contrast tot een meer discrete traumatische gebeurtenis wordt de angst van het kind om ongezien en ongehoord te blijven door de verzorger al op zeer jonge leeftijd verweven in de identiteit van het kind

Second skin, 1968

- Vroegste betekenis en functie van de huid
- Kind bij elkaar houden als een primaire container
- Proces van container-contained van de ouders ondersteunt dit interne en externe proces en er ontstaat in de loop der tijd een psychische huid, een binnenwereld
- Emotionele verwaarlozing waardoor dit process verstoord is, kind gebruikt spierspanning om gevoel van coherentie te hebben kan ook licht, stem geur zijn, blijft aan de buitenkant, geen binnenwereld
- Second skin

Didactische betekenis observeren

- Leren over de (lichamelijke, mentale en emotionele ontwikkeling van jonge kinderen in de context van hun gezin
- Leren observeren
- Attitude van non-intrusieve betrokkenheid

Klinische vaardigheid

- Observatie als basis van procesdiagnostiek
- Observatie als basishouding van de professional (breed)

Observeren is een *relatie*

- Het gaat om participerende observatie
- Waarbij je je als observator voegt naar de gezinscultuur en tegelijk voldoende afstand leert te kunnen houden om te observeren (two minds)
- Het is een unieke relatie

De praktijk van de baby- observatie

- Wekelijks observeren in een gezin met een baby, zo jong mogelijk tot tweede levens jaar
- Waarbij je het gezin vraagt zoveel mogelijk hun eigen gang te gaan
- Van elke observatie wordt achteraf een gedetailleerd verslag gemaakt
- Dat in de vaste subgroep wordt voorgelezen en besproken
- Zodat je gedurende seminar periode de ontwikkeling van ca 5 baby's tot peuters volgt

Verlaglegging
*'als je het niet in
gewoon
nederlands kan
zeggen zeg het
dan maarniet'*

- In gewone woorden :
 - Geen theoretische reflectie, geen preconcepten
 - Maar wat je gezien en meegemaakt hebt gedurende het uur
- In de vorm van een procesverslag :

Als een naturalistische studie van een gezin

 - dus geen structurering vooraf of achteraf
 - ook wat je vergeten bent of ter plekke opkomt geeft informatie

Waar kijk je naar ?

- Hoe beschrijf je de lichamelijke belevingen van de baby (bijv. rust/onrust, tevreden/ontevreden)
- De interactie met de ouder(s). belangrijke anderen zoals naar voren komt tijdens het alledaagse. (bijv. hoe wordt baby opgepakt/contact gemaakt, tot rust gebracht)
- De ontwikkeling van de baby, zowel lichamelijk als qua binnenwereld als in het uiten van eigen emoties en verlangens
- De reactie van de baby/het gezin naar de observator en andersom (participerend)

Focus

- Probeer te blijven kijken vanuit de blik en beleving van de baby
- En je zult merken dat dat niet meevalt.
- Meervoudig perspectief

Met het oog op

- Het leren ontwikkelen van een sensitiviteit voor
 - de kleinste details van de interactie
 - Verbaal en non-verbaal
 - Voor de verschillende emoties van de verschillende gezinsleden en van het gezin als geheel
 - Dyadisch en triadisch

De attitude van de observator

- De baby-observatie is een gunst dat het gezin aan de observator verleent
- Als gast mag je veel van het reilen en zeilen en de intimiteit van het gezin meemaken
- Dit heeft veel impact op alle gezinsleden en op de observator
- Roept veel op, zoeken naar regels, wat mag wel wat mag niet?
- Te afstandelijk versus te dichtbij
- Baby/gezin initieert

De attitude van de observator

- Er zijn altijd verwachtingen (positief en/of negatief) naar de observator
- Waar deze niet aan mag voldoen, echter zonder het gezin te bruuskeren en wel de relatie in stand te houden
- Belangrijkste leerpunt is dan ook om de observerende positie in dit gezin in te nemen/vast te houden

De attitude van de observator

- Deze rol van observator is voor het gezin én de observator
 - Zonder precedent, dus niet vanzelfsprekend
 - Moet vaak worden veroverd en heroverd
 - En wordt niet zelden bedreigd
- Parallel met ons werk

Houdings
aspecten

babyobservatie
is geen
(leer)therapie

- Houdingsaspecten van de observator :
 - Betrouwbaar
 - Vriendelijk
 - Niet-intrusief
 - Aandachtig
 - Containment

Tot slot de IMH consulent
en specialist.....

MR(C)OKL2024

Eigen gevoelens, reacties

- Een ander leerpunt van de baby-observatie is het leren kennen en begrijpen van de eigen reacties op/gedurende de observatie
 - Omgaan met de intensiteit van de eigen emoties m.b.t. het geobserveerde en het ontwikkelen van de capaciteit om er over te reflecteren (two minds)
 - Herkennen , verdragen en proberen te begrijpen in welke positie de observator wordt geplaatst

Eigen gevoelens

- Gevoeligheid ontwikkelen voor wat, vooral, non-verbaal , lichamenlijk gecommuniceerd wordt (projectieve identificatie)
- Emoties voortkomend uit de observator-rol :
 - De pijn van “abstinentie”
 - Verdragen van onzekerheid, het niet weten
 - Containen van onverdraaglijke gevoelens
 - Wachten tot betekenissen zich ontwikkelen

Holding emotioneel beschikbaar zijn

- Het belang van de seminargroep als steun bij het leren reflecteren
- Balint: huisartsengroepen: hoe kan ik gebruik maken van wat ik voel in het contact met de patiënt, waarom loopt het niet
- Bion: groepswork, belang van niet weten: bij niet weten neiging om terug te vallen op theorie, concepten
- Het kunnen omgaan met lastige gevoelens zoals frustraties, onzekerheid t.o.v. comfortabel voelen als je veel weet

Mentalizing stance

- Vragend, nieuwsgierig open-minded
- Onzekerheid van (nog) niet weten verdragen
- Focus op de binnen wereld van de ouder(s), het kind en jezelf en op jezelf als professional
- Open staan voor alternatieve perspectieven (groep)
- Niet alleen dyadisch ook triadisch
- Authentiek (ipv empathie over gevoel van de ander, kan als aanvallend voelen):
 - Ik ben nieuwsgierig
 - Ik verwonder: verbaas mij, vraag mij af
 - Ik bedacht mij, het komt in mij op, ik realiseer mij
 - Dit is wat **ik** denk

Belang van de gelaagdheid
van babyobservatie voor
de opleiding

Wat vraagt dat van de
opleiding/begeleiding?

Is het voldoende?

Is er meer nodig,
supervisie